

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szulc (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi L.O. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 19 września 2014 r., sygn. akt I ACa (...), wydanego

w sprawie z powództwa L.O.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w W. o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 6 grudnia 2017 r.,

zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 23 czerwca 2017 r., sygn. akt I WSC (...),

1) oddala zażalenie;

2) przyznaje adwokatowi Ł. Ł. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 120 zł (sto dwadzieścia), podlegającą podwyższeniu o podatek od towarów i usług (VAT) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu zażaleniowym;

3) nie obciąża powoda kosztami postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 19 września 2014 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 8 listopada 2013 r., którym zostało oddalone jego powództwo o zasądzenie zadośćuczynienia związanego z naruszeniem dóbr osobistych. W uwzględnieniu wniosku powoda, postanowieniem z dnia 8 stycznia 2015 r. Sąd Apelacyjny ustanowił dla niego pełnomocnika z urzędu w postępowaniu ze skargi kasacyjnej. W dniu 30 stycznia 2015 r. temu pełnomocnikowi został doręczony wyrok Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem. Złożoną w dniu 10 kwietnia 2015 r. skargę kasacyjną Sąd Apelacyjny odrzucił postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2015 r., jako spóźnioną, odpis tego postanowienia doręczono pełnomocnikowi powoda w dniu 21 kwietnia 2015 r.

Ustanowiony postanowieniem z dnia 8 stycznia 2015 r. pełnomocnik powoda wniósł w dniu 27 stycznia 2017 r. skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 października 2014 r., która została odrzucona postanowieniem z dnia 18 kwietnia 2017 r. jako złożona przez nieupoważnionego pełnomocnika oraz spóźniona, wobec przekroczenia terminu dwóch lat, przewidzianego w art. 424⁶ § 1 k.p.c. W zażaleniu pełnomocnik zarzucił niedopełnienie obowiązku wezwania go do uzupełnienia braków formalnych skargi. Sąd Apelacyjny wezwał pełnomocnika do złożenia pełnomocnictwa uprawniającego go do reprezentowania powoda w sprawie ze skargi o stwierdzenie niezgodności oraz do wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia. Mimo upływu wyznaczonego terminu od doręczenia wezwania w dniu 31 maja 2017 r., braki skargi nie zostały usunięte.

Postanowieniem z dnia 23 czerwca 2017 r. Sąd Apelacyjny odrzucił zażalenie na postanowienie z dnia 18 kwietnia 2017 r. Postanowieniem z dnia 26 lipca 2017 r. zostało odrzucone, złożone osobiście przez powoda zażalenie na postanowienie z dnia 23 czerwca 2017 r. Następnie postanowieniem z dnia 2 sierpnia 2017 r. odrzucono zażalenie powoda na zarządzenie z dnia 23 maja

2017 r. w przedmiocie zwrotu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, do którego nie dołączono oświadczenia wymaganego art. 102 ust. 4 u.k.s.c.

Ustanowiony dla powoda pełnomocnik z urzędu do reprezentowania go w postępowaniu zażaleniowym na postanowienie z dnia 23 czerwca 2017 r. w zażaleniu zarzucił naruszenie art. 91 pkt 1 k.p.c. przez zakwestionowanie uprawnień pełnomocnika ustanowionego postanowieniem z dnia 8 stycznia 2015 r. do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 października 2014 r. Błędna wykładnia art. 88 k.p.c. polegała na przyjęciu, że ten pełnomocnik nie był upoważniony do złożenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem, a art. 130 § 1 k.p.c. przez wezwanie go do złożenia pełnomocnictwa, skoro zażalenie nie było dotknięte brakami. Niezastosowanie art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji doprowadziło do bezzasadnego odmówienia powodowi prawa do sądu, chociaż nie wynikało to ani z ustawy, ani z decyzji sądu. Domagał się uchylecia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. W piśmie uzupełniającym oświadczył, że zaskarża także postanowienia z dnia 26 lipca 2017 r. i z dnia 2 sierpnia 2017 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z przepisu art. 88 k.p.c. wynika, że pełnomocnictwo może być albo procesowe - ogólne bądź do prowadzenia poszczególnych spraw - albo do niektórych czynności procesowych. Pełnomocnictwo ogólne uprawnia pełnomocnika do prowadzenia w imieniu mocodawcy wszystkich spraw toczących się z jego udziałem, a szczególne, upoważnia pełnomocnika do prowadzenia poszczególnych spraw, tylko tych, które zostały wymienione w treści pełnomocnictwa. W przepisie art. 91 k.p.c. zostały określone wyczerpująco wszystkie uprawnienia pełnomocnika wynikające z pełnomocnictwa procesowego ogólnego lub szczególnego. Zmiana zakresu umocowania jest dopuszczalna, jeżeli wyraźnie zostało to zaznaczone w treści pełnomocnictwa. Niewymienienie czynności procesowych, do których podejmowania pełnomocnik jest upoważniony, a także nierozszerzenie uprawnień pełnomocnika poza zakres określony w art. 91 oznacza, że zostało udzielone pełnomocnictwo procesowe.

Zgodnie z przepisem art. 91 k.p.c., pełnomocnictwo procesowe obejmuje umocowanie do wszystkich łączących się ze sprawą czynności procesowych podejmowanych w postępowaniu rozpoznawczym i egzekucyjnym (zabezpieczającym) oraz w postępowaniach pomocniczych. Wniesienie skargi kasacyjnej oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia zaczyna postępowanie będące kontynuacją postępowania zakończonego przez sądy powszechne, to jednak w znaczeniu techniczno-procesowym wszczyna nową sprawę, która zawisa przed Sądem Najwyższym. Przepis art. 91 k.p.c. nie uwzględnia obu omawianych skarg, a zatem należy przyjąć, że pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje z mocy samego prawa uprawnienia do ich wniesienia. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07 (OSNC 2008 nr 11, poz. 122) wiążąco wyjaśniono, że pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje z samego prawa nie tylko umocowania do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, ale także umocowania do wniesienia skargi kasacyjnej i udziału w postępowaniu kasacyjnym. Obie skargi nie należą do czynności „łączących się ze sprawą” będąc nadzwyczajnymi środkami prawnymi przysługującymi od prawomocnych orzeczeń.

Ocena zakresu, czasu trwania i skutków umocowania następuje według treści pełnomocnictwa, a więc przy zastosowaniu dyrektyw językowo-logicznych, oraz według przepisów prawa cywilnego (art. 65 k.c.). Dotyczy to zarówno pełnomocnictwa procesowego, jak i pełnomocnictwa udzielonego do poszczególnych czynności procesowych, stosownie do treści art. 92 k.p.c. Pełnomocnik upoważniony do dokonywania określonych, poszczególnych czynności procesowych nie ma umocowania do czynności przekraczających upoważnienie.

Postanowieniem z dnia 8 stycznia 2015 r. Sąd Apelacyjny ustanowił dla powoda pełnomocnika z urzędu w postępowaniu ze skargi kasacyjnej, zgodnie z jego wnioskiem. Upoważnienie ustanowionego pełnomocnika zostało ograniczone do podejmowania czynności związanych ze sporządzeniem skargi kasacyjnej, wniesieniem jej i reprezentowaniem powoda w postępowaniu przed Sądem Najwyższym. Nie było podstaw do uznania, że tak zakreślone

pełnomocnictwo było pełnomocnictwem procesowym ogólnym w rozumieniu art. 91 k.p.c. Stanowiło ono umocowanie do wskazanych czynności procesowych. Interpretacja jego zakresu i czasu trwania nie pozwala na wysnucie wniosku, że upoważnienie obejmowało także wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 października 2014 r. Podkreślenia wymaga, że skarga ta nie jest kontynuacją postępowania zakończonego prawomocnie kwestionowanym orzeczeniem. Sprawa ze skargi o stwierdzenie niezgodności stanowi odrębną sprawę, a zatem wymaga odrębnego, nowego umocowania pełnomocnika do reprezentowania skarżącego. Pomimo podobieństwa ze skargą kasacyjną w odniesieniu do celu i funkcji, stanowi swoisty środek, oddzielny od skargi kasacyjnej. Żadne względy nie przemawiają za stanowiskiem wyrażonym w zażaleniu, że upoważnienie ograniczone do wniesienia jednej skargi stanowi zarazem upoważnienie do wniesienia drugiej skargi.

Nie zasługiwał na podzielenie zarzut naruszenia art. 130 § 1 k.p.c. w odniesieniu do wezwania pełnomocnika do złożenia właściwego pełnomocnictwa. Pominięte zostało również i to, że odrzucenie skargi o stwierdzenie niezgodności było konsekwencją dwóch niezależnych przyczyn. Poza brakiem umocowania do wniesienia skargi zasadnie stwierdził Sąd Apelacyjny, że podjęcie tej czynności nastąpiło po upływie terminu przewidzianego w art. 424⁶ § 1 k.p.c.

Nie było podstaw do przyjęcia, że dokonywanie oceny czynności podejmowanych sprzecznie z przepisami prawa i określanie konsekwencji takiego działania mogłoby być kwalifikowane jako naruszenie konstytucyjnie gwarantowanego prawa do sądu.

Zastrzeżenia skierowane do postanowień Sądu Apelacyjnego z dnia 26 lipca 2017 r. i z dnia 2 sierpnia 2017 r. były bezzasadne. Wadliwość zaskarżenia postanowienia z dnia 23 czerwca 2017 r. osobiście przez powoda nieposiadającego zdolności postulacyjnej była przyczyną odrzucenia złożonego środka (por. postanowienia Sądu z dnia 5 października 2010 r., IV CZ 67/12; z dnia 8 czerwca 2017 r., IV CZ 33/17, niepublikowane). Stosownie do art. 394¹ § 2 k.p.c. na zarządzenie w przedmiocie zwrotu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych nie przysługuje zażalenie.

Z tych względów zażalenie pozbawione uzasadnionych podstaw zostało oddalone na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. Orzeczenie o kosztach należnych pełnomocnikowi z urzędu wynika z przepisu art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1999) oraz § 14 pkt 26 i § 16 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1714).

jw